

siaalityön tutkimuksen suuntautumiseen kohdistuneet kriittiset kommentit eivät tietenkään merkitse yksittäisten tutkimusartikkelien annin kiistämistä. Esimerkiksi paikallishistoriallisesta, etnografisesta, etnometodologisesta, diskurssianalyttisesta tai grounded theoryyn perustuvasta laadullisesta tutkimuksesta kiinnostuneille artikkelit ovat hyödyllistä luettavaa. Kirjoittajat ovat tehneet omista lähtökohdistaan perusteellista työtä tutkimuksellisten ratkaisujensa auki kirjoittamisessa. Artikkeleilla on paljon annettavaa sosiaali-

työn tutkimusta tekevän reflektoidessa omaa suhdettaan tutkittaviin ihmisiin ja tutkimusaineistoon. Yksi tapa lähestyä kirjaa on lukea itseään kiinnostavia artikkeleita miettimättä sen kummemmin yleisempää sanomaa suomalaisen sosiaalityön

tutkimuksen suuntaamisesta. Silti lukijan kannattaa reflektoida kriittisesti myös kyseisen artikkelin kirjoittajan selviöinä ottamia lähtökohtia.

KYÖSTI RAUNIO

SYNNÖVE KARVINEN & TARJA PÖSÖ & MIRJA SATKA (EDS.)
RECONSTRUCTING SOCIAL WORK RESEARCH
FINNISH METHODOLOGICAL ADAPTATIONS
JYVÄSKYLÄ: SOPHI, 1999
305 s.

JOS TÄDILLÄ OLISI ...

Kolumnipalstallaan ”Keskellä viikkoa” (Helsingin Sanomat 28.3.01) Hannu Raittila kirjoitti, miten miesten eliitti sortaa ja alistaa sekä naisia että oman sukupuolensa enemmistöä. Alistetuista naisista miesten enemmistön erottaa vain se, että miehet ovat hiljaa. Verbaalisen hegemonian pelikentällä vallannut ei määrittele heitä uhreiksi, vaan syyllistää miesten pääjoukon siitä, mitä harvat tekevät.

Miehet eivät – kuluneesta nais-sloganista huolimatta – ole toisilleen syöttelevä joukkue. Kentällä hääriä vain muutama virtuoosi ja pari taitavaa kanssapelaajaa. Katsomoon jääneitä syytellään pelikentän tapahtumista ja virheistä. Toisaalla kuitenkin valtajulkisuus naistenlehdet mukaan lukien säestää ja kan-

nustaa kenttä tapahtumia ihailevana cheerleader-joukkona.

Sanallisen hegemonian myötä koulutettujen naisten eliitti – aktivistit, toimittajat ja tutkijat – on rynnännyt samaiselle kentälle. Miesenemmistö muistuttaa Uuno Kailaan ”Pallokentällä”-runon rampaa poikaa, joka ei kainalosauvoiltaan voi edes kuvitella pääsevänsä peliin mukaan. Samalla tavoin ”telaketju”-puheenparressa miehen sukupuoli on pelkkä vamma. Ja vakava sellainen.

Ikuiskisa perheen sisäisestä työnsä ja kotitöistä on julkisuudessa naisten hyväksi 12–0. Miehitä kun puuttuu julkisuuspelissä niin puolustus kuin maalivahtikin. Hyökistä ei uskalla ajatellakaan leimautumatta heti perinteiseksi sovi-

nistiksi. Samanaikaisesti, kun naiset vaativat kotitöiden jakamista, he haluavat pitää vallan niistä päättämisestä itsellään. Jos työnjakoa perheen sisällä pitää muuttaa, miehen on kaapattava osuus itselleen perheessä sen palvelujen tuottajana. Nimenomaan kaapattava, jos hän haluaa olla mies eikä naisen tahdolle alistettu palveluaitis ”äidin pieni apulainen”, palvelukoiri. Sellaisen oloisista miehistä kirjoittaa Pekka Aukia kiltin miehen käsitteen alla. Hän venyttelee ja vanuttelee käsitettä kuin soittaisi taikinalla hanuria. Ei siinä juuri soi suuret huomensävelet, vaan valitus. Olen sitä mieltä, että jos nainen todella haluaa kotiinsa koiran, niin hankkioon koiran, ei aviomiestä. Eikä miehen pitäisi koiraksi ryhtyä, vaik-

ka häntä yritettäisiin koulia vuosituhtansia pitkällä syyllisyydellä. Historialla.

Perheterapeutti Matti A. Kuronen tosin lähtee siitä, ettei miehelle tarvitse antaa mitään erityiskohtelua. Hänelle riittää sama kuin koirallekin: riittävä ravinto, lämmin koppi, riittävä määrä säännöllistä liikuntaa ja tarpeeksi pitkä juoksunaru. Kaikki sen lisäksi on erhetä.

Toinen miestä koskeva erhe on nähdä mies koneena, jonka kunnossapidosta on oltava huolissaan. Mies tuntuu potevan itsekkin samaa. Naiset tekevät sen Kurosen mukaan eräänlaisella ”psykopaapatuksella”, johon yhdistyvät lastenhoitajan hyväntahtoinen hölmöys, äidin hellä vallankäyttö ja työterveyshoitajan ehdoton oikeassa olo kaiken sen suhteen, mikä miehelle on hyväksi. Näin toimi puolitoista vuosikymmentä sitten naisjohtoinen ”Mies 2000” -projekti. Olinhan siellä minäkin ja luulin hetken olevani poikani toinen äiti, kunnes huomasin, että minulla oli omat genitaalin. Ne oli hetkeksi määritelty pois.

Kuronen lähteekin siitä, että ensimmäinen askel miehen hyvään pitoon otetaan silloin, kun annetaan miehelle oikeus määritellä itse itsensä. Sitähän ovat naisetkin itselleen vaatineet. Se tarkoittaa omien tarpeitten tiedostamisvelvollisuutta ja niiden ilmoittamisoikeutta. Mieheltähän on roolikeskustelussa ollut vain mykän todistajan rooli. On ollut vain muiden määräämiä asentoja ja toisten komentamia lepoja. Selvää on sekin, että mies on kuin paitansa: silittämättä ei aina pysy siistinä.

Kuronen tarkkailee miehen arkea ja juhlaa, kaveripiiriä. Puhuu ja korrottaa äänensä ”perinteisten” miehisten arvojen ja elämäntavan puolesta. Se on jonkinlainen soraääni naiskuorossa, johon kaikista hyvistä tarkoituksistaan huolimatta tuntuu kuuluvan myös Pekka Aukian kirja

”Liian hyvä mieheksi?”. Kuvaava ja enteellinen on jo kirjan alku, jossa hän käsittelee ”Terhin ja Kimmon” tapausta. Valtaosan tapauselostuksesta täyttää Terhi. Kiltille miehelle ei ole tilaa. Sellaisen puolestahan Aukiakin yrittää jotain sanoa. Kiltti tai kunnollinen mies olennoituu kuitenkin jonkinlaiseksi tohvelisankariksi. Kiltteyteen hän liittyy erilaisia attribuutteja aina passiivisuudesta ja tylsyydestä miellyttämisen haluun ja epäeroottisuuteen. Aukian mieheltä ei ole viety vain munia, mukana meni mielikin. Aukia on tyyppillinen kriisikirjoittaja, joka etsii ensin sairauden oireita ja ryhtyy sitten tohtoroimaan. Kirjoitus perustelee itse tarpeellisuutensa. Aukian kiltteydessä on kysymys ennen kaikkea alemmuudentunteesta, joka ei lopultakaan ole sukupuolikyseys tässä kiitoskitsaassa kotikulttuurissamme. Kiltteys ei parisuhdekysymyksissä ole mikään ominaisuus, vaan suhdekäsite. Me olemme kilttejä jollekin ja joku on sitä meillemme jne.

Aukian puhe on erittäin konditionaalista. Jos... jos. ”Jos tädillä olisi...”, ja tätihän saa munat. Aukian teksti on kuin itsehoidollinen käännös Pirkka-Pekka Peteliuksen ja kumppaneiden ”Ou Nou” -viihdesarjasta, jossa sukupuolet ovat vaihtaneet miehyuden ja naiseuden perinteisiä rooliasuja. Se ei naurata, mutta tuottaa ajatuskulun, jossa sukupuolijaot on valettu betoniin. Niitä ei voi muuttaa tai sovittaa. Ne voidaan enintään kääntää ylösalaisin.

Retoriikka tuntuu tutulta psykokulttuurilta, siltä joka syntyi ns. naiserityisyydestä ja josta Janne Kivi vuori kirjoittaa kirjassaan ”Psykokulttuuri” (1992, 130): ”Ei ole kyse siitä, että valmis psykokulttuuriksi kutsuttu elämäntapa olisi tullut naisten valitsemaksi ja miesten kamoksumaksi – ei, vaan niin, että hyvin pitkälle psykokulttuurin keh-

keytymisen prosessi on sama kehityskulku kuin se, jonka seurauksena naisesta tuli hellä, empaattinen, tunteikas, välitön, pehmeä, kiva, läheinen ja hoivaava. Kun halutaan biologian sallimissa rajoissa historiallistaa ja purkaa tuo ihailtu ja parjattu ’naisolemus’, on hyvä tunnistaa ne tavat, joilla nimenomaan psykomytti on ollut tuottamassa ja pysyttämässä naista ’toisena’. Tätä taustaa vasten voi tuskin olla mitään suvullisempaa kuin se, että eräissä piireissä naisemansipaation retoriikkaksi nostetaan sama kulttuurimuoto, joka aikoinaan tuomitsi naisen pehmeuteen ja järjettömyyteen.”

Nyt se tehdään miehille. Yhteiskunnassa, jossa jokaisen sanotaan olevan oman onnensa seppä, kysymys pelkistyy vallankäytöksi, jossa itsellisyys näivettyi itsekkyudeksi. ”Proletaareja ovat tunteiltaan ja sanoiltaan köyhät”, totesi aikanaan työläiskirjailija Ivar Lo-Johansson käsitellessään aineellisesti valmista ruotsalaista kansankotia. Tunteita meillä on kaikilla. Niiden ilmaisu on vain tietyn koodiston sitomaan. Verbaalista valtaa käyttävät naiset, jotka näissä kysymyksissä määrittelevät, mikä on ongelma, mikä on oikein tai väärin. Mutta jos sukupuoli mielletään sotatantereeksi, niin totuuden lisäksi uhreja löytyy molemmista leireistä. Ainoita voittajia on varusteluteollisuus: erilaiset toimittajat, konsultit, kurssittajat, aktivistit ja tutkijat. He eivät helposti anna mahdollisuutta rauhansopimukseen saati aseistariisuntaan. Siinä on heidän leipänsä. Heidän käsitteidensä ja ongelmanasettelujensa kautta me hahmotamme maailmaamme, sen toimijoita ja ongelmia. Ja ihmiselämässä löytyy aina kriisipesäkkeitä, joihin tarjota ”tulta ja tappuraa” ja muita välineitä. Pekka Aukiankin kirjassa on yksi tällaista parisuhdekirjallisuutta luonnehtiva piirre. Siinä yhdyselämän psykologia liitetään ongelmiin ja

puhutaan tällöin ennakoitavien kriisien käsittein. Parisuhteesta tulee miinakenttä, jota on lähestyttävä tällainen opaskirja karttanaan. Näin tämäntyyppiset kirjat perustelevat olemassaolonsa ja syntynsä. Siinä ei oikein itse uskalla, osaa tai ehdi vain elää.

SEPPÖ HELMINEN

MATTI A. KURONEN
MIEHEN ASKELISSA
HÄMEENLINNA: KIRJAPAJA, 2001
112 s.

PEKKA AUKIA
LIIAN HYVÄ MIEHEKSI?
JYVÄSKYLÄ: KIRJAPAJA, 2001
201 s.